

4. Теория государства и права : курс лекций / под ред. Н.И. Матузова, А.В. Малько. – М. : Юристъ, 1997. – 672 с.
5. Селівон М.Ф. Гарантії депутатської діяльності. – К. : Політвидав України, 1982. – 72 с.
6. Білозьоров Є.В. Правові гарантії захисту прав і свобод людини в Україні : реалії та проблеми / Є.В. Білозьоров // Адвокат. – 2009. – № 8 (107). – С. 26-30.
7. Галайденко Т. До питання розмежування категорій «принцип незалежності суддів» та «гарантії його реалізації» / Т. Галайденко // Вісник Вищої ради юстиції, – № 3, – 2010. – С. 28-40.
8. Карпечкін П.Ф. Функції судів загальної юрисдикції: проблеми теорії та практики: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.02 / Карпечкін Петро Феофанович. – К., – 2005. – 212 с.
9. Омельченко Т.В. Конституційне право особи на правову допомогу і його реалізація на досудових стадіях кримінального процесу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Омельченко Т. В. – Х., 2004. – 216 с.
10. Янюк Н.В. Адміністративно-правовий статус посадової особи : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Янюк Наталія Володимирівна. – Львів : Львівський національний університет ім. І. Франка, 2002. – 168 с.
11. Витрук Н.В. О юридических средствах обеспечения реализации и охраны прав советских граждан // Известия вузов. Правоведение. – 1964. – № 4. – С. 29-38.
12. Четвернин В.А. Демократическое конституционное государство : введение в теорию. – М. : Юрид. лит., 1993. – 273 с.
13. Скрипник О.Г. Сутність і зміст незалежності суддів / О.Г. Скрипник // Право та управління. – 2012 р. – № 2. – С. 821-830.

УДК 351.713:339.543.64

Шевченко П.Ю.,
аспірант кафедри адміністративного
та митного права Університету
митної справи та фінансів

ЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРУ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕФЕРЕНЦІЙНИХ СТАВОК МИТА

Стаття присвячена дослідженню залежності та впливу країни походження товару на застосування преференційних ставок ввізного мита. Доведено, що визначення країни походження товару та наявність або відсутність підтверджуючих документів безпосередньо впливає на застосування нульової, пільгової або повної ставки ввізного мита. Акцентується увага, що в Україні преференційні ставки ввізного мита застосовуються виключно на основі міжнародних договорів про створення зони вільної торгівлі між Україною та іншими державами. Зроблено висновок, що наявність у імпортера преференційного сертифікату про походження товару при ввезенні товару на митну територію України не завжди є підставою для застосування преференційної ставки ввізного мита.

Ключові слова: митно-тарифне регулювання, преференція, мито, преференційна ставка ввізного мита, походження товару, сертифікат про походження товару, декларація про походження товару, інвойс.

Статья посвящена исследованию зависимости и влияния страны происхождения товара на применение преференциальных ставок ввозной пошлины. Доказано, что определение страны происхождения товара и наличие или отсутствие подтверждающих документов непосредственно влияет на применение нулевой, льготной или полной ставки ввозной пошлины. Акцентируется внимание, что в Украине преференциальные ставки ввозной пошлины применяются исключительно на основе международных договоров о создании зоны свободной торговли между Украиной и другими государствами. Сделан вывод, что наличие у импортера преференциального сертификата о происхождении товара при ввозе товара на таможенную территорию Украины не всегда является основанием для применения преференциальной ставки ввозной пошлины.

Ключевые слова: таможенно-тарифное регулирование, преференция, таможенная пошлина, преференциальная ставка ввозной таможенной пошлины, происхождение товара, сертификат о происхождении товара, декларация о происхождении товара, инвойс.

The article investigates the dependence and the impact of the country of origin of the goods on the application of preferential rates of import duty. It is proved that the definition of the country of origin and the presence or absence of supporting documents directly affects the use of zero, preferential or full rate of import duty. The focus is on the application of the preferential rate of import duties in Ukraine only on the basis of international agreements on the establishment of a free trade zone between Ukraine and other states. It is concluded that the presence of the preferential certificate of origin on import of goods to the customs territory of Ukraine is not always a reason for the application of preferential rates of import duty for the importer.

Keywords: customs and tariff regulation, preferences, customs duties, the preferential rate of import duty, the origin of the goods, a certificate of origin, a declaration of origin, invoice.

Постановка проблеми. Одним із елементів механізму митно-тарифного регулювання є країна походження товару, яка має визначальний вплив на вибір ставки ввізного мита при ввезенні товару на митну територію держави. Саме від країни походження товару залежить застосування повної, пільгової або преференційної ставки ввізного мита, а значить і відповідне наповнення державного бюджету країни. В залежності від країни походження товару ставка ввізного мита може бути нульовою, пільговою або повною. Не викликає сумнівів, що нечесних імпортерів, які мають на меті максимально зменшити сплату митних платежів за допомогою «сумнівних» документів, що підтверджують країну походження товару, вистачає.

Аналіз дослідження даної проблеми. Такий блок державної митної справи як митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності становить значний інтерес для представників економічної науки. У публікаціях, присвячених

елементам митно-тарифного регулювання, якими є мито, митна вартість товару, країна походження товару, класифікація товару згідно УКТ ЗЕД, економісти акцентують увагу на розробку механізму нарахування мита, доцільності зміни ставки цього податку і очікуваний ефект від таких змін, аналізу чинників, які впливають на визначення митної вартості товару, деталізація критеріїв класифікації товарів тощо. Для представників юридичної науки сфера інтересів в цьому напрямку – це виявлення «плюс» та виключення можливості різного трактування норм права, які є основою правового забезпечення механізму митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Окремі аспекти митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності досліджували такі вчені як С.В. Додін, Н.В. Коваленко, Д.В. Приймаченко, В.В. Прокопенко, В.В. Ченцов, М.Г. Шульга. Однак, такий елемент механізму митно-тарифного регулювання як країна походження товару опинився поза увагою вчених. Слід констатувати, що є деякі публікації практиків, які стосуються проблемних питань визначення країни походження товару та перевірки сертифікатів походження товару. На жаль, значення походження товару для застосування преференційних ставок мита також залишилося поза сферою інтересів і вчених, і практиків.

Тому **метою статті** є дослідження зв'язку між визначенням країни походження товару та застосуванням преференційних ставок ввізного мита.

Виклад основного матеріалу. В митній енциклопедії міститься наступне тлумачення поняття «преференції» (лат. *Praeferentia* – перевага) – переваги, пільги, надані окремим державам, підприємствам, організаціям для підтримки певних видів діяльності. Преференції здійснюються в формі зниження податків, знижок з мит, звільнення від платежів тощо. Преференції надаються державою і носять адресний характер. У відносинах між державами преференції надаються як на засадах взаємності, так і в односторонньому порядку [1, с. 293].

Відповідно до ч. 5 ст. 280 МК України «ввізне мито є диференційованим щодо товарів, що походять з держав, які спільно з Україною входять до митних союзів або утворюють з нею зони вільної торгівлі. У разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України.

До товарів, що походять з України або з держав-членів Світової організації торгівлі, або з держав, з якими Україна уклала двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння, застосовуються пільгові ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України, якщо інше не встановлено законом.

До решти товарів застосовуються повні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України» [2].

Слід зазначити, що Митним тарифом України [3] передбачається застосування преференційних ставок ввізного мита, але її розмір в Митному тарифі України так і не встановлений, і це незважаючи на пряму вказівку, яка міститься в МК України (стовпчик (колонка) в Митному тарифі України, який присвячений преференціальній ставці мита, взагалі не заповнений).

В Україні преференційні ставки ввізного мита застосовуються виключно на основі міжнародних договорів. Так, преференційні ставки ввізного мита застосовуються до товарів походженням з держав ЄАВТ, що ввозяться на митну територію України в рамках наступних угод:

Угоди про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ від 24 червня 2010 р. [4]. Відповідно до положень Угоди про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ від 24 червня 2010 р. до держав ЄАВТ входять Республіка Ісландія, Князівство Ліхтенштейн, Королівство Норвегія, Швейцарська Конфедерація.

Угоди про вільну торгівлю між республікою Македонія та Україною від 18 січня 2001 р. [5];

Угоди про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії від 18 листопада 2011 р. [6].

Необхідно звернути увагу і на низку діючих угод щодо вільної торгівлі між Україною та державами-учасницями країн СНД, а саме:

Угоду між Урядом України та Урядом Республіки Білорусь про вільну торгівлю від 17 грудня 1992 р. [7];

Угоду між Урядом України та Урядом Російської Федерації про вільну торгівлю від 24 червня 1993 р. [8];

Угоду між Урядом України та Урядом Республіки Казахстан про вільну торгівлю від 17 вересня 1994 р. [9];

Угоду між Урядом України та Урядом Республіки Вірменія про вільну торгівлю від 07 жовтня 1994 р. [10];

Угоду між Урядом України та Урядом Туркменістану про вільну торгівлю від 5 листопада 1994 р. [11];

Угоду між Урядом України та Урядом Республіки Узбекистан про вільну торгівлю від 29 грудня 1994 р. [12];

Угоду між Урядом України та Урядом Киргизької Республіки про вільну торгівлю від 26 травня 1995 р. [13];

Угоду між Урядом України та Урядом Азербайджанської Республіки про вільну торгівлю від 28 липня 1995 р. [14];

Угоду між Урядом України та Урядом Республіки Молдова про вільну торгівлю від 29 серпня 1995 р. [15];

Угоду між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Таджикистан про вільну торгівлю від 06 липня 2001 р. [16].

20 липня 2002 р. Республікою Азербайджан, Грузією, Республікою Молдова, Республікою Узбекистан та Україною була підписана Угода про створення зони вільної торгівлі між державами-учасницями ГУУАМ [17], яка на цей час діє для чотирьох держав – Азербайджану, Грузії, Молдови та України.

18 жовтня 2011 р. Республікою Білорусь, Республікою Вірменія, Республікою Казахстан, Киргизькою Республікою, Республікою Молдова, Російською Федерацією, Республікою Таджикистан та Україною був підписаний Договір про зону вільної торгівлі [18], який набув чинності до цього часу для шести держав:

- для Республіки Білорусь, Російської Федерації і України з 20 вересня 2012 р.;

- для Республіки Вірменія – з 17 жовтня 2012 р.;

- для Республіки Казахстан – з 08 грудня 2012 р.;

- для Республіки Молдова – з 09 грудня 2012 р.

Необхідно зазначити, що з 1 січня 2016 р. Російською Федерацією призупинена дія цього договору відносно України, чому передував Указ Президента РФ від 16 грудня 2015 р. про припинення з 1 січня 2016 р. дії договору про зону вільної торгівлі з Україною, а наступного дня їм був внесений законопроект федерального закону «Про призупинення РФ дії Договору про зону вільної торгівлі щодо України», який Державна Дума РФ підтримала. У відповідь Верховна Рада України Законом України від 24 грудня 2015 р. «Про внесення змін до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» розширила повноваження Кабінету Міністрів України шляхом надання можливості застосування додаткових заходів відносно дискримінаційних та/або недружних дій щодо України держави, визнаною Верховною Радою України державою-агресором та/або державою-окупантом. 30 грудня 2015 р. Кабінет Міністрів України прийняв дві Постанови «Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації» [19] та «Про ставки ввізного мита стосовно товарів, що походять з Російської Федерації» [20].

Слід звернути увагу, що лише за умови виконання вимог, які встановлені Правилами визначення країни походження товарів країн СНД від 20 листопада 2009 р. [21] (для Республіки Азербайджан, Республіки Білорусь, Республіки Вірменія, Республіки Казахстан, Республіки Киргизстан, Республіки Молдова, Російської Федерації, Республіки Таджикистан) та Правилами визначення країни походження, затверджених Рішенням Ради глав Урядів СНД від 24 вересня 1993 р. [22] (для Республіки Узбекистан, Республіки Туркменістан) товари, які призначені для митної території України та імпортуються на умовах угод про вільну торгівлю з країнами СНД, не обкладаються ввізним митом (виключенням на даний час є Російська Федерація).

Неможливо не згадати і Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, яку 16 вересня 2014 р. Верховна Рада України [23] та Європейський Парламент синхронно ратифікували і важливим елементом якої є положення про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, яке буде відбуватиметься поступово, протягом 10 років. Але ще до набрання чинності Угодою про асоціацію ЄС запровадив для України режим автономних торговельних преференцій – одностороннє (з боку ЄС) скасування ввізних мит на значну кількість товарів.

Зазначмо, що преференційна ставка ввізного мита не завжди є нульовою. На деякий проміжок часу зі вступу угоди про зону вільної торгівлі держави-сторони такої угоди поступово, як правило щорічно, знижують ставки ввізного мита до досягнення нульової ставки. Так, Україна з 1 січня 2016 р. поступово знижує ставки ввізного мита на товари із країн ЄС, які розраховані по роках [24].

Пільгові ставки ввізного мита застосовуються Україною до країн яким Україна надає режим найбільшого сприяння – на даний час це 174 країн світу.

До товарів з інших країн застосовуються повні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України. Повні ставки мита застосовуються до таких товарів:

- товари походженням з країн, з якими Україною не укладено регіональні угоди про надання режиму найбільшого сприяння, зокрема такі країни (окремі території), як Бутан, Вануату, Екваторіальна Гвінея, Еритрея, Ефіопія, Заїр, Західна Сахара, Західне Самоа, Ірак, Ємен, Кірибаті, Коморські острови, Лаос, Ліберія, Мідудейські острови, Мікронезія, Науру, Острів Уейк, Сан-Томе и Принсіпі, Сейшельські Острови, Сомалі, Судан, Східний Тімор, Тувалу, Фарерські острови, Фолклендські (Мальвінські) острови;

- товари, за якими неможливо визначити їх країну походження [25].

Згідно ст. 43 МК України документами, що підтверджують країну походження товару, є сертифікат про походження товару, засвідчена декларація про походження товару, декларація про

походження товару, сертифікат про регіональне найменування товару.

Слід звернути увагу, що на практиці застосовуються лише сертифікат про походження товару та декларація про походження товару, якою є ніщо інше як інвойс – документ, що надається продавцем покупцеві і містить перелік товарів, їх кількість і ціну, по якій вони будуть поставлені покупцеві, формальні особливості товару тощо. В інвойсі міститься наступна інформація: номер і дата; реквізити експортера і імпортера; опис (кожна модель/артикул); країна походження товару; кількість одиниць; вартість за одиницю; загальна вартість товару; ПДВ (якщо нульовий, то може не згадуватися взагалі); умови поставки згідно з Інкотермс. Зазначимо, що інвойс повинен бути з «мокрою» печаткою, адже в іншому випадку пільги (преференції) щодо ввезення товару в Україну не будуть надані.

Крім вище перелічених документів низкою Угод про вільну торгівлю з Україною, які ратифіковані у встановленому законом порядку, передбачається сертифікат з перевезення, який є документом, який підтверджує статус преференційного походження товару [26].

Для підтвердження походження товару застосовуються наступні форми сертифікатів:

сертифікат про походження загальної форми (англ. мовою) – видається у двох випадках: 1) при експорті в країни, з якими не обумовлені правила визначення країни походження товарів; 2) у разі, коли товар не має преференційного доступу на ринок країни імпорту та у випадках відсутності або тимчасового призупинення пільг на українські товари;

сертифікат про походження загальної форми (рос. мовою) – видається для експорту товарів до країн СНД в тих випадках, коли не виконуються умови Правил визначення країни походження товарів, затверджених Рішенням Ради глав урядів СНД;

сертифікат про походження форми «СТ-1» (рос. мовою) – видається для експорту товарів до країн СНД у випадках

виконання умов Правил визначення країни походження товарів, затверджених Рішенням Ради глав урядів СНД;

сертифікат про походження форми «А» (англ. та франц. мовами) – видається на товари, які попадають під преференційний режим при експорті на ринки країн ЄС, в рамках Генеральної системи преференцій, а також до Швейцарії, Туреччини, США і Японії;

сертифікат з перевезення форми «EUR.1» – видається на товари, що експортуються до: 1) країн ЄС та які задовольняють вимогам Протоколу 1 до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, 2) країн Ісландії, Ліхтенштейн, Норвегії, Швейцарії, Чорногорії відповідно до Угоди про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ, Угоди про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії;

сертифікат про походження форми «EUR-1», серія «М» (англ. мовою) – видається на товари, що експортуються в Республіку Македонія відповідно до положень Угоди про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною на підставі Висновку про походження товарів;

сертифікат походження товарів, які експортуються в Мексиканські Сполучені Штати (англійською мовою) – використовується для підтвердження українського походження товарів, яким на території Мексики надаються преференції.

Тим не менш наявність преференційного сертифікату (наприклад, сертифікату форми «А») у імпортера при ввезенні товару на митну територію України не є підставою для застосування преференційної ставки ввізного мита. Детально розглянемо на прикладі.

Імпортується із Італії в Україну тканина (код УКТ ЗЕД 600610 – інші полотна трикотажні з вовни або тонкого волосу тварин), на яку Митним тарифом України передбачається пільгова ставка – 8%, а повна – 20 % від митної вартості товару.

У випадку не підтвердження країни походження товару, тобто відсутності сертифікату про походження товару, а в інвойсі відсутня напис «Country of origin» або «Origin is...» –

країна не підтверджена ніяким документом у графі 34 митної декларації на бланку єдиного адміністративного документу буде проставлено «00» відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 30.05.2012 р. № 651 [27], що означає країна походження – невідома, ставка ввізного мита буде повна – 20%.

У випадку наявності у імпортера сертифікату про походження товару (в нашому випадку це форма А), або інвойсу із написом «Country of origin» або «Origin is Italy» – ставка ввізного мита буде 8%. При цьому графа 34 митної декларації заповнена, тобто підтверджена країна походження товару, але у графі 36 митної декларації проставлено «000/000/000», що означає податкові пільги відсутні.

У випадку наявності у імпортера, крім сертифікату про походження товару або інвойсу із відповідним написом, сертифікату з перевезення форми «EUR.1», або у інвойсі міститься фраза, що оформлення декларації здійснено уповноваженим експортером зі вказівкою номеру уповноваженого експортера (у випадку перевищення 6000 євро фактурної вартості партії товарів) або без такої вказівки (у випадку до 6000 євро фактурної вартості партії товарів) – ставка ввізного мита буде нульовою, або буде знижена до мінімальної (мається на увазі поступове зниження ставки ввізного мита на товари із країн ЄС, які розраховані по роках до 2026 року).

Вважаємо необхідним з акцентувати увагу на графі 44, в якій інвойс в залежності від конкретної зовнішньоекономічної операції вказується два рази: по-перше, як комерційний документ – рахунок-фактура (інвойс) – код документу 3105; по-друге, як документ, що підтверджує країну походження – декларація про походження товару – код документу 7014.

Трохи інша ситуація із сертифікатом про походження товару форми СТ-1, який також є преференційним, але у випадку не дотримання правил «прямого відвантаження та «безпосередньої закупки» преференція не буде надана.

Висновки. Таким чином, наявність преференційного сертифікату про походження товару не завжди є підставою для застосування преференційної ставки ввізного мита у випадку ввезення товару на митну територію України. Крім того,

преференційна ставка ввізного мита в Україні не завжди є нульовою, але вона завжди менше пільгової ставки ввізного мита.

Пропонується внести зміни до абз. 1 ч. 5 ст. 280 МК України після слів «...застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені...» слова «Митним тарифом України» замінити словами «такими міжнародними договорами».

Література:

1. Митна енциклопедія: У двох томах. Т. 2 / Редкол.: І.Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. – Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2013. – 536 с.
2. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 44-45, № 46-47, № 48. – Ст. 552.
3. Про Митний тариф України: Закон України від 19 вересня 2013 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 20-21. – Ст. 740.
4. Угода про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ від 24 червня 2010 р.: Закон України від 07 грудня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 27. – Ст. 284.
5. Угода про вільну торгівлю між республікою Македонія та Україною від 18 січня 2001 р.: Закон України від 05 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 44. – Ст. 219.
6. Угода про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії від 18 листопада 2011 р.: Закон України від 16 жовтня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 47. – Ст. 654.
7. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Білорусь про вільну торгівлю від 17 грудня 1992 р.: Закон України від 19 березня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 18. – Ст. 150.
8. Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про вільну торгівлю від 24 червня 1993 р.: // Офіційний вісник України. – 2006. – № 50. – Ст. 3367.
9. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Казахстан про вільну торгівлю від 17 вересня 1994 р.: Закон України від 02 жовтня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 45. – Ст. 275.
10. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Вірменія про вільну торгівлю від 07 жовтня 1994 р.: Закон України від 05 травня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 26. – Ст. 118.

11. Угода між Урядом України та Урядом Туркменістану про вільну торгівлю від 5 листопада 1994 р.: Закон України від 04 листопада 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 43. – Ст. 312.
12. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Узбекистан про вільну торгівлю від 29 грудня 1994 р.: Закон України від 04 листопада 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 43. – Ст. 311.
13. Угода між Урядом України та Урядом Киргизької Республіки про вільну торгівлю від 26 травня 1995 р.: Закон України від 09 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 14. – Ст. 58.
14. Угода між Урядом України та Урядом Азербайджанської Республіки про вільну торгівлю від 28 липня 1995 р.: Закон України від 12 липня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 44. – Ст. 223.
15. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Молдова про вільну торгівлю від 29 серпня 1995 р.: Закон України від 23 квітня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 24. – Ст. 93.
16. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Таджикистан про вільну торгівлю від 06 липня 2001 р.: Закон України від 11 липня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 41. – Ст. 297.
17. Угода про створення зони вільної торгівлі між державами-учасницями ГУУАМ від 20 липня 2002 р.: Закон України від 28 листопада 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 5. – Ст. 40.
18. Договір про зону вільної торгівлі від 18 жовтня 2011 р.: Закон України від 30 липня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 32. – Ст. 408.
19. Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1147 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 3. – Ст. 180.
20. Про ставки ввізного мита стосовно товарів, що походять з Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1146 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 3. – Ст. 179.
21. Угода про Правила визначення країни походження товарів країн СНД від 20 листопада 2009 р.: Закон України від 06 липня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 12-13. – Ст. 79.

22. Рішення про Правила визначення країни походження товарів від 24 вересня 1993 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 37. – Ст. 2353.

23. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 40. – Ст. 2021.

24. Про графіки зниження ввізних мит України: Лист Державної фіскальної служби України від 06.01.2016 р. № 21/99-99-25-02-02-18. – Електронний ресурс. Режим доступу: http://cct.com.ua/2016/06.01.2016_21_99-99-25-02-02-18.htm

25. Сторожчук В. Зміни Митного тарифу України після вступу України до СОТ // Вісник. – 17.10.2014. – № 39. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/7595>

26. Про затвердження Порядку заповнення та видачі митницею сертифіката з перевезення товару EUR.1 відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2014 р. № 1142 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 100. – Ст. 2966.

27. Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа: наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 р. № 651 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 64. – Ст. 2629.